

інноваційної функції як запоруки розвитку всієї системи. Спектр здійснених перетворень дуже широкий: від зміни освітньої моделі, зміни форми навчального закладу до локальних змін у змісті навчальних програм і способах викладання окремих предметів.

Ключові слова: інновація, педагогічний процес, вища освіта, педагог.

Новикова Г. П. Теоретические основы инновационных процессов в образовании и педагогической науке

В статье рассмотрены высшие учебные заведения с точки зрения осуществления ими не только образовательной и просветительской деятельности, но и реализации инновационной функции как залога развития всей системы. Спектр осуществляемых преобразований очень широк: от смены образовательной модели, изменения формы учебного заведения до локальных изменений в содержании учебных программ и способах преподавания отдельных предметов.

Ключевые слова: инновация, педагогический процесс, высшее образование, педагог.

Novikova H. P. Theoretical Principles of the Innovative Processes in Education and Pedagogical Sciences

The article addresses the higher educational establishments in view of their functions such as educational one, as well as the innovative function as a guarantee of the whole system development. The range of transformations is wide: from the change of educational model or the form of educational establishment to local changes in educational content and ways of teaching some disciplines.

Key words: innovation, educational process, higher education, lector.

Стаття на дійшла до редакції 16.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 365

Н. М. Погребняк

**НАУКОВА ШКОЛА
ЯК ЕЛЕМЕНТ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

Сьогодні, коли наука перетворилася в безпосередню виробничу силу, в умовах науково-технічної революції дуже важливу роль та значення має створення сучасних наукових шкіл, вивчення передового досвіду їх роботи, підготовка висококваліфікованих фахівців, які здатні самостійно творчо вирішувати проблеми, які ставить суспільство. Практика організації науково-дослідної роботи викладачів і студентів у формі

наукових шкіл та науково-дослідних лабораторій набуває великого попиту. Науково-дослідні лабораторії працюють у тісному зв'язку з науково-дослідними інститутами АН України і входять у структурні підрозділи вищих педагогічних навчальних закладів та діють відповідно до Положення Міністерства освіти і науки про науково-дослідну роботу та діяльність наукових підрозділів вищих навчальних закладів освіти, згідно із Законом „Про освіту”, Законом про вищу освіту, відповідно до Державної національної програми „Освіта” („Україна XXI століття”) та Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті.

У науково-педагогічній літературі існує цілий ряд наукових розробок, присвячених становленню й розвитку студентської науково-дослідницької діяльності в системі вищої педагогічної освіти. У своїх наукових розвідках вони звертаються до проблеми пошуку нових підходів щодо організації науково-дослідної роботи в системі неперервної педагогічної освіти. Так, проблемі створення навчальних науково-дослідницьких організацій присвячені праці відомих українських науковців (М. Потьомкін, В. Гасимов, В. Извозчиков, В. Богусловський, Б. Кедров, Л. Брильов, В. Гасилов, М. Ярошевський, та ін.), у яких започаткована ідея ефективного впливу науково-дослідницьких організацій на розвиток науки в цілому й особливо на вдосконалення професійної підготовки майбутнього фахівця, який би в повній мірі міг володіти дослідницькими вміннями, мав навички експериментування та наукового пошуку.

Мета статті – розглянути та проаналізувати основні проблеми та перспективи розвитку наукових шкіл та науково-дослідницьких лабораторій у вищому навчальному закладі.

Зміни, які проходять сьогодні в освіті, вимагають постійної уваги до оновлення змісту освіти в цілому та до педагогічної освіти зокрема. Саме за цих обставин перед студентами-дослідниками постає необхідність виступати носіями змін та сміливо застосовувати інновації на власній практиці. Для успішного здійснення науково-дослідницької роботи студенти повинні органічно поєднувати в собі такі професійні характеристики, як *рефлексивне мислення, гнучкість у застосуванні нових інформаційно-комунікаційних технологій, добре розвинена увага тощо*, а тому науковець повинен володіти такими рисами: *постійне самовдосконалення, відданість своїй справі, високий рівень відповідальності, стійка внутрішня мотивація*. Саме за їх допомогою студент зможе активно працювати над своїм науковим дослідженням та одержати кінцевий плідний результат.

Наукові школи та науково-дослідні лабораторії – це великі освітньо-науково-виробничі комплекси, у яких навчається велика кількість студентів. Вони об'єднують навчальні й науково-дослідницькі інститути, коледжі, факультети, кафедри, галузеві центри, проблемні лабораторії, конструкторські й технологічні бюро, школи-лабораторії.

Якщо у XVIII ст. наукові дослідження здійснювалися окремими вченими, то, починаючи з XIX ст., у зв'язку з розвитком науки, з

поглибленням її інтернаціоналізації, посиленням впливу на виробництво, відбувається об'єднання зусиль учених.

На думку багатьох науковців наукова школа – це науково-дослідні об'єднання, які можуть функціонувати в різних наукових установах і навчальних закладах, здатні координувати дослідження окремої групи учених під безпосереднім керівництвом лідера.

У свою чергу науковці висувають чотири види професійної компетентності студента-дослідника:

1) *технічну* (обов'язкові уміння, які необхідні при виконанні будь-яких професійних обов'язків);

2) *практичну* (раціональне використання педагогічних принципів для вирішення проблем науково-дослідного характеру);

3) *особистісну* (розвиток та вдосконалення індивідуальних позитивних якостей);

4) *критичну* (прийняття критичних зауважень ззовні, а також критичне ставлення до власної наукової діяльності та подальше вдосконалення своєї науково-дослідницької роботи.

Особливий інтерес становлять праці українських та російських вчених, у яких започаткована ідея ефективного впливу науково-педагогічних комплексів на розвиток науки в цілому, і, насамперед, на вдосконалення професійної підготовки майбутнього фахівця, який би міг володіти дослідницькими вміннями.

У своїх історичних розвідках українські науковці М. Потьомкін, В. Гасимов, В. Извозчиков, В. Богусловський відзначають, що за природою свого походження наукова школа є Європейською конструкцією, а не американською, але як форма організації наукових досліджень наукова школа найбільше відповідає менталітету і традиціям науки Старого Світу.

Відомі українські науковці (Б. Кедров, Л. Брильов, В. Гасилов, М. Ярошевський, та ін.) стверджують, що наукова школа – це спільнота вчених різних статусів, компетенцій та спеціалізацій; напрямок суспільної діяльності, що визначається спадкоємністю поглядів, принципів, методів, способів, технологій, суть яких полягає у виробленні й теоретичному осмисленні знань про дійсність з метою здобуття нового знання та інтегрування його в цілісну картину світу.

Дослідники К. Ланге і С. Хайтун виділяють кілька типів наукових шкіл: „класична”, „дисциплінарна” та „проблемна”. На їх думку, „класична” наукова школа з'явилась у час зародження вищої школи в Росії (XVII – XVIII ст.), в основу якої покладено індивідуальну наукову діяльність передових учених університетів та їх власного зацікавлення до наукового дослідження.

На початку XX ст. з виникненням академій та прикладних науково-дослідницьких інститутів та лабораторій на зміну „класичній” прийшла „дисциплінарна” наукова школа, в основу якої покладено неформальне угруповання дослідників навколо окремого науковця, який працює вже не самотужки, а при науково-дослідному інституті.

На сучасному етапі розвитку наукових шкіл повертається властивість, яка була в „класичній” і якої немає в „дисциплінарній школі”, – тобто діяльність ученого в рамках наукової школи стає для нього основою його науково-практичної діяльності.

Важливою умовою для формування школи є наукова ідея як базис усякого серйозного дослідження, яка об’єднує молодих дослідників. Як правило, лідер наукової школи дає конкретні теми дослідження або завдання – висувати теорії, гіпотези, концепції і потрібен час, щоб знайти, випробувати, переконатися в їх вірогідності, визначити їх можливості. А на це потрібен час. Іноді гіпотеза може й не підтвердитися, тоді, працюючи над дослідженням, у дослідників можуть виникати і інші, нові відгалуження.

Сучасні університети зберегли традиційні для них функції, а саме: проведення наукових досліджень, які включають всю наукову, філософську, творчу та викладацьку діяльність та здійснення навчання студентів і обслуговування суспільства, яке полягає в тому, що університети ХХІ століття повинні задовольняти потреби в розповсюдженні освіти серед населення та активно залучати студентів до науково-пошукової діяльності.

Таким чином, політика в науково-дослідній сфері займається такими питаннями:

- вивчення організаційних структур – моделей та обов’язків установ та їх взаємозв’язків одна з одною;
- визначення пріоритетів державних наукових досліджень. Як вони встановлюються? На якому рівні?
- заохочення до міждисциплінарної діяльності;
- виявлення та підтримка найкращих науково-дослідних центрів;
- створення інфраструктури, необхідної для найновіших науково-дослідних досліджень;
- заохочення промисловості до фінансування наукових досліджень та інноваційної діяльності;
- налагодження зв’язків між науковцями та промисловістю;
- створення умов для діалогу між наукою та суспільством;
- розвиток людського потенціалу для сталого розвитку науки і техніки.

Наукові розробки здійснюються за напрямками, традиційними для педагогічної науки, до яких відносяться: філософія науки, теорія науки та навчального процесу, методика викладання окремих навчальних дисциплін, виховання, управління освітою та ін.

В останні роки особливо велика увага надається дослідженням у галузі підвищення ефективності роботи вищих навчальних закладів, удосконалення середнього ступеня, розвитку цивільної освіти та збільшення віддачі від самих досліджень. Це обумовлено особливими причинами, такими, як:

- посиленням конкурентної боротьби у світі і в зв'язку з цим посилення освітнього потенціалу нації;

- відставанням від інших розвинених держав у показниках успішності, про що свідчить ряд міжнародних досліджень знань та умінь студентів;

- потребами країни, представників громадськості та вчених посилити акцент на виховання громадянина у зв'язку зі зміною в міжнародному світі та розвитком Європейського Союзу.

Наприклад, у багатьох університетах студенти працюють на кафедрах за такими науковими напрямками:

- теорія педагогіки, сучасні педагогічні теорії, педагогіка і демократія, принципи виховання і навчання, шкільна програма, педагогічні проблеми й експерименти;

- вивчення розвитку людини від народження до зрілого віку; індивідуальні відмінності (в тому числі спадковість і навколишнє середовище); виміри в педагогіці; природа навчання (фактори, що впливають на процеси навчання і засвоєння);

- сучасна система освіти і історія її розвитку, соціальне середовище дітей; соціальні функції школи та ін.

Але поряд з традиційними формами, які сприяють подальшій пропаганді наукової творчості студентів, у наш час у багатьох вищих навчальних закладах проводяться заходи, які підводять підсумки студентської наукової роботи за рік. Так, наприклад:

- у Донецькому національному університеті створена рада молодих вчених та молодіжні центри наукових досліджень;

- у Таврійському національному університеті ім. В. І. Вернадського проводяться тижні науки, успішно функціонує клуб природничих дослідників, рада з науково-дослідної роботи;

- у Запорізькому національному технічному університеті організаційним центром усієї НДРС став сектор роботи з творчою та обдарованою молоддю, який планує академічну роботу на рік, складає кошториси, займається інформаційно-аналітичною роботою та безпосередньо науково-дослідницькою роботою студентів;

- у Харківській філії Української академії банківської справи наукова діяльність здійснюється з метою інтеграції. У філії успішно діють створені при кафедрах студентські наукові клуби, студенти беруть активну участь у наукових заходах, що проводяться як в академії, так і за її межами (міжвузівські науково-практичні конференції, олімпіади, „круглі столи”, конкурси НДРС з економіки, фінансів і банківської справи та ін.);

- у Миколаївському державному університеті сформована й успішно діє інфраструктура планування та здійснення наукових досліджень. Наукову й науково-педагогічну діяльність забезпечують 18 наукових центрів та галузевих лабораторій, успішно діє рада молодих учених. Щороку працюють понад 80 наукових гуртків та близько сотні проблемних груп, результатом роботи яких є щорічне проведення

студентських регіональних та всеукраїнських наукових конференцій, участь у різнорівневих наукових конкурсах;

- у Національному гірничому університеті науково-дослідницька діяльність студентів спрямована на забезпечення інноваційного розвитку економіки шляхом розвитку наукомістких технологій ефективного використання природних ресурсів країни, зокрема, створення науково-освітнього центру, наукових шкіл, які відповідають науково-освітньому напрямку НГУ;

- у Слав'янському державному педагогічному університеті створений консультативний пункт для молодих учених;

- у Сумському державному університеті створений Експериментальний науково-дослідний студентський інститут;

- у Севастопольському національному технічному університеті створена рада молодих учених і студентів з питань розвитку науки і техніки, проблем освіти;

- у Херсонському державному педагогічному університеті створено студентське наукове товариство.

Кожен факультет підрозділяється не на кафедри, а на дослідницькі групи на чолі з професором. Навіть на веб-сайті факультету вказують не групи, а основні наукові напрями. Наприклад, на хімічному факультеті існують такі напрями науково-дослідної роботи: хімічна біологія, хімія атмосфери і кінетика, молекулярне моделювання й інформатика, матеріали і полімери, синтез і особливості, структурна хімія, теоретично-обчислювальна хімія, синтез і механізми реакцій, наука про поверхню і гетерогенний каталіз. Студенти активно працюють над науковими напрямами: історія педагогіки, педагогічна психологія, педагогічна соціологія, філософія виховання.

Другим важливим питанням політики в науково-дослідній діяльності є визначення пріоритетних напрямів наукових досліджень: як та де встановлюються пріоритети, яке їх місце у системі? Насправді процес визначення пріоритетів досить складний і встановлюються вони на багатьох різних рівнях, а тому наукові проекти мають задовольняти двом вимогам: *по-перше*, вони мають бути обов'язково міждисциплінарними; *по-друге*, вони повинні бути міжміністерськими.

Кінець ХХ – початок ХХІ століття відзначається появою наукових шкіл як варіативних моделей структури науково-дослідних освітніх установ (школи-комплекси), різних форм власності закладів освіти (державна, приватна). Кожна наукова школа характеризується певними організаційними, змістовими, технологічними та матеріально-технічними нововведеннями в своїй діяльності. Основу такої наукової школи становить лідер, тобто особистість якій притаманна здатність бачити далеко вперед, аналізувати й синтезувати результати наукових досліджень. Саме лідер наукової школи має бути генератором основної ідеї, виконувати функції керівника наукової школи, мати організаторський

талант, сильну волю, принциповість та вартісну орієнтацію, що сприяє максимально ефективній діяльності колективу, який він очолює.

Аналіз діяльності наукових шкіл вищих навчальних закладів показує, що кожна з них має свою певну систему, наявність дослідницьких програм та участь студентів в науково-дослідницькій діяльності починаючи з першого курсу навчання.

Дуже важливо підкреслити, що основними ознаками наукової школи, яка спрямована на організацію активної пошуково-дослідницької діяльності є:

- наявність провідного наукового лідера, що має власну наукову ідею, програму та концепцію;
- розробка та впровадження єдиних наукових проектів;
- впровадження наукових пошуків у практику роботи університетів, педагогічних інститутів та забезпечення тісного взаємозв'язку науки і практики;
- єдність методологічних принципів і методичних основ розв'язання наукових проблем;
- забезпечення творчої особливої атмосфери, тісних взаємостосунків між науковим керівником (наставником) та студентом;
- підготовка висококваліфікованих фахівців-дослідників, здатних до самостійної науково-дослідницької діяльності.

Цілком природно, що зазначені головні ознаки наукової школи можуть бути корисними та покладені в основу побудови моделі сучасних українських науково-дослідних лабораторій в університетах та академіях, які, на наш погляд, служитимуть удосконаленню діяльності вищого навчального закладу у таких напрямках:

- *активна підготовка наукових кадрів;*
- *інтеграція науки і практики у фаховій підготовці вчителя;*
- *підвищення ефективності фундаментальних досліджень та упровадження їх в практику;*
- *залучення майбутніх фахівців до впровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних педагогічних технологій.*

Таким чином, будучи в структурі вищого навчального закладу, функціональна діяльність наукової школи є своєрідною ланкою між студентом і світовим науковим середовищем.

Як складова частина вищого навчального закладу наукові школи, виконуючи різні науково-дослідницькі проекти, можуть функціонувати як дослідницькі групи та мають свої певні переваги:

1) *по-перше:* дослідницька діяльність наукових шкіл підвищує та розвиває науковий потенціал вищого навчального закладу, вирішуючи фундаментальні проблеми, які тісно пов'язані із удосконаленням підготовки студентів;

2) *по-друге:* дослідницька діяльність наукових шкіл сприяє формуванню у студентів комунікативних рис характеру, самостійного

творчого пошуку та розширює нові горизонти наукових досліджень при виконанні індивідуальних науково-дослідних проектів;

3) *по-третє*: наукова школа, як соціально-історична система в своїй діяльності не тільки є генератором нових ідей, але й передає знання, досвід, формує студента, який сьогодні зможе самостійно працювати над науковим проектом та активно впроваджувати його результати на практиці.

У сучасній вищій педагогічній освіті основною формою взаємодії ученого і студента є саме науково-дослідницька діяльність, зокрема:

- створення своєї власної наукової школи (творчої лабораторії), провідного ученого, який би об'єднував молодих фахівців на основі наукових інтересів, нових ідей під керівництвом наставника;

- уважне ставлення керівника до науково-дослідної роботи студента, матеріальне та моральне стимулювання нестандартних підходів і рішень у його творчій діяльності;

- особистий приклад ученого при розробці нових ідей та проектів, демократичний стиль взаємостосунків між викладачем та студентом.

З огляду на сказане, можна констатувати, що вся система роботи наукових шкіл спрямована на розвиток творчих здібностей студентів, написання наукових робіт, інтелектуальні творчі змагання, участь в конкурсах, наукових конференціях та створенні своїх власних наукових проектів. Студенти, працюючи над якоюсь конкретною проблемою, мають змогу розробляти різні завдання розвивального характеру, намагаються експериментально підтвердити висунуту гіпотезу наукового дослідження. Наукові доповіді, заслухані на засіданнях наукових шкіл (з різних галузей науки: фізики, математики, хімії, медицини тощо), публікуються у періодичних виданнях як самостійні праці, кращі з яких претендували на матеріальну винагороду викликали особливу зацікавленість викладачів та професорів.

Тому не дивно, що наукове становлення молодого фахівця саме твориться в науковій школі, науково-дослідна діяльність яких є приближеною до форм роботи науково-дослідної лабораторії вищого навчального закладу, а тому одна мета із багатьох вищої школи – навчити студента працювати і здобувати знання самостійно.

Сучасна наукова школа має дуже тісні зв'язки з різними науковими лабораторіями, які системно експериментують соціально-значущі освітні нововведення. А тому основна мета діяльності наукової лабораторії полягає в створенні нової системи управління навчальним процесом, організаційної структури, спрямованої на оновлення і поглиблення змісту наукового процесу, пошуку раціональних форм і методів організації науково-дослідної роботи студентів, проведення пошуку й експериментальних досліджень, спрямованих на розробку та впровадження в практичну діяльність результатів наукового пошуку.

Наукова лабораторія є творчим добровільним об'єднанням молодих студентів за інтересами, яка сприяє активному залученню

студентів до процесу навчання шляхом проведення науково-дослідної та експериментальної діяльності, участі в написанні творчих проєктів, самовизначенню у майбутній професії під керівництвом керівника.

Зауважимо, що зміст і специфіка діяльності наукової лабораторії полягає в системному експериментуванні і впровадженні освітніх нововведень у організаційній структурі діяльності модернізації змісту навчального процесу, застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій навчання (мережі Інтернет), наявності наукових дослідницьких груп їх керівників і наукових консультантів і характеризується систематичною експериментальною діяльністю, а тому є творчою лабораторією для експериментування наукових ідей, проєктів, теорій і технологій з метою упровадження їх на практиці.

В основі творчої діяльності наукової лабораторії можна виділити такі важливі компоненти:

- забезпечення та створення матеріально-технічної бази для експериментально-дослідної роботи студентів;
- цілодобовий доступ студентів до бібліотеки та користування послугами мережі Інтернет;
- систематичне проведення наукових конференцій, науково-практичних семінарів та обговорювання наукових результатів проєктів;
- консультування науковими керівниками студентів-експериментаторів.

Таким чином, у системі вищої освіти наукова лабораторія виступає як творча лабораторія з метою пошуку й експериментування нових інноваційних теорій, ідей та технологій.

Творча лабораторія є складовою частиною наукової школи, в якій виникають нові ідеї, наукові проєкти, думки, нестандартні рішення, а молоді дослідники-експериментатори мають можливість особистісно саморозвиватися, шукати самостійні гуманістично спрямовані рішення наукових проблем. Саме університет має всі необхідні можливості для організації наукових досліджень, але достатніми вони стають тільки в умовах наукової школи.

На нашу думку, студентська лабораторія та її самоуправління повинні вирости природно, з власних захоплень та діяльності студентів. Участь студентів в гуртках та наукових лабораторіях дає змогу тісніше торкнутися з актуальними проблемами педагогіки, а також отримати досвід самостійного дослідження і одержати задоволення від нього.

У багатьох університетах діють наукові лабораторії з проблеми інформаційно-комунікаційних технологій, студенти якої беруть активну участь у розробці перспективних напрямків, зокрема: „Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі”.

Таким чином, участь в науковій роботі дає змогу виховувати наукові кадри для професорсько-викладацького складу ще із студентської лави. Тому наукова школа є однією з форм навчального процесу, у якій найкраще за все поєднується навчання і практика. У рамках наукової роботи студент:

- по-перше, одержує перші навички дослідницької роботи (перша ступінь, тобто наукові і проблемні гуртки);

- по-друге, розпочинає втілювати надбані теоретичні знання в дослідженнях, так чи інакше пов'язаних з практикою (другий ступінь – різні студентські науково-дослідні лабораторії і т.п.);

- по-третє, у кінці цього довгого процесу бере участь у серйозних наукових конференціях, симпозіумах різного рівня, навіть міжнародних.

У вищих навчальних закладах потрібно створити всі сприятливі умови для залучення студентів в наукове життя:

- наявність високої наукової кваліфікації викладацького колективу (професорів, докторів наук, кандидатів наук);

- для підготовки студентів до дослідницької діяльності вуз має бути забезпеченим сучасним науково-технічним обладнанням, яке б дало можливість ознайомити майбутніх фахівців з методами пошуку наукової інформації, а також з можливостями використання комп'ютерних технологій, мультимедійних програм, середовища Інтернет.

Без сумніву, одним із перспективних напрямів, які готують студентів до проведення наукових досліджень, є участь в пошукових групах, головною задачею яких є надання студентам можливості розвивати свій інтелект та творчі здібності в процесі науково-дослідницької діяльності.

І, мабуть, головне, що спонукає студентів до дій – це потреба в пізнанні себе та своїх можливостей через спілкування, яке з успіхом задовольняється в індуалізованих формах (це пошукові групи, зустрічі, наукові симпозіуми та конференції тощо), участь у яких допоможе студенту при написанні курсової та дипломної роботи, а тему своєї роботи студент може вибрати на основі теми свого наукового дослідження. Такий підхід дає виняткові можливості для самореалізації студентів, які вирішили присвятити своє життя науковій роботі.

Список використаної літератури

1. Будає В. Науково-педагогічна діяльність університету як основа його розвитку в умовах модернізації вищої освіти в Україні / В. Будає // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 13 – 17. **2. Качнев В. И.** Формирование у студентов исследовательских навыков / В.И. Качнев // Высшее образование сегодня. – 2008. – № 5. – С. 79 – 82. **3. Нікітіна М.** Оцінка ефективності наукової праці / М. Нікітіна, В. Грішанков, В. Побірченко // Вища школа. – 2001. – № 6. – С. 52 – 57. **4. Основи наукових досліджень :** навч. посіб. для студ. вузів. – К. : Слово, – 2003. – 235 с. **5. Решетньова И. И.** Исследовательская деятельность студентов в системе непрерывного педагогического образования // И. И. Решетньова // Инновации в образовании. – 2007. – № 8. – С. 42 – 48. **6. Рожицький М.** Можливості виконання науково-технічних робіт в рамках міжнародних грантів / М. Рожицький, К. Музика // Новий колегіум. – 2005. – № 4. – С. 18 – 25. **7. Tickle L.** Professional Qualities and Teacher Induction // Journal

of In-Service Education. – 2001. – Volume 27, № 1. – P. 51 – 64. **8. Research Register.** Institute of Education. University of London. London, 2008.

Погребняк Н. М. Наукова школа як елемент навчального процесу

У статті висвітлено надзвичайно актуальну проблему підготовки студентів до науково-дослідної роботи. Автор визначає сутність поняття „наукова школа” та аналізує основні чинники, що впливають на розвиток у студентів науково-дослідницької активності.

Ключові слова: науково-дослідна діяльність, дослідницька педагогічна діяльність, наукова школа, науково-дослідний проект, творча лабораторія.

Погребняк Н. Н. Научная школа как элемент учебного процесса

В статье обосновывается необычайно актуальная проблема подготовки студентов к научно-исследовательской работе в высших учебных заведениях. Автор определяет суть понятия „научная школа” и анализирует основные факторы, воздействующие на формирование у студентов научно-исследовательской активности.

Ключевые слова: научно-исследовательская деятельность, исследовательская педагогическая деятельность, научная школа, научно-исследовательский проект, творческая лаборатория.

Pogrebnyak N. M. Scientific School as an Element of Studying Process

An extraordinarily actual problem of preparing the students to use scientific-research activity is presented in the article. The author determines the essence of the notion „scientific school” and analysis the main factors which influence the forming students scientific-research activity.

Key words: scientific-research activity, research pedagogical activity, scientific school, scientific-research project, creative laboratory.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37.02:371

Л. С. Подымова, А. Аль-Сади

**ПОКАЗАТЕЛИ ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ
В КОНТЕКСТЕ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ
ИННОВАТИКИ**

Проблема качества образования является центральным направлением модернизации образования и психолого-педагогической инноватики. Это связано с потребностью образовательной практики в